

Forfatter: Carl Sophus Petersen, 1873-1958

Titel: Udrag fra BREV TIL: Petersen, Niels Matthias FRA: Säve, Carl (1854-04-05)

Citation: Carl Sophus Petersen, 1873-1958: "Brevvexling mellem N. M. Petersen og Carl Säve - et bidrag til skandivanismens og den nordiske filologis historie", i *Brevvexling mellem N. M. Petersen og Carl Säve - et bidrag til skandivanismens og den nordiske filologis historie*, Det Schuboeske Forlag, s. 59. Onlineudgave fra Danmarks Breve: <https://tekster.kb.dk/text/letters-001991716-000-shoot-idm140619130790736.pdf> (tilgået 31. juli 2024)

Anvendt udgave: Brevvexling mellem N. M. Petersen og Carl Säve - et bidrag til skandivanismens og den nordiske filologis historie

Ophavsret: Materialet er fri af ophavsret. Du kan kopiere, ændre, distribuere eller fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs Public Domain-erklæringen](#)

Ja, det der Värmländska (och Ny-Norska) Nare, m., bitande hvass isvind, och Inara, „det narar till i qväll“! Jag vill ej släppa sammanhanget med aldr-nari (det skulle då ej vara nári). Skulle man ej kunna taga aldrsåsom är ¶!¶ blott förökande præfix, likasom t. ex. aldr-tregi, stor sorg, sorg för lifvet; aldr-nari, den stora kölden, urkölden, verlds-köiden. Man behöfver då ej ens taga sin tillflykt till en ändring från aldrtill aldar-nari. Samma föreställning, som redan i början af Gylfaginning („Hversu ... aukadist mannfolkit?“ &c.) visar sig om motsatsen mellan Elivågornas is och Muspellsheims hetta, skulle då också ligga uti: Geisar (l. geysir?) eimi við aldrnara, (detta kunde ske i djupet; — men logen var så öfvermäktig, att) leikr hár hiti við himin sialfan. Märkeligt är ock att straxt efter denna verldseldens och verldsköldens strid, följer omedelbart (likasom en följd?) den nya skapelsen: Sèr hon upp koma &c; hvilket också i Gylfginn. är följden af Niflheims och Muspellsheims sammandrahning: af þeim kvikudropum kviknaði - - ok varð mannslikindi = Ymir. Det är icke mer än i sin ordning att efter den sista eld- och köld-striden en högre och herrligare skapelse skulle framkom¶m¶a! Hvad säges s. 60nu om dessa funderingar? — — Huru har det icke gladt mig att förnimma, att Du företagit Gotlands-lagen (jag kallar den hållre Guta-lag, som den kallar sig sjelf) till allmänt föreläsningssämne. Och detta göres i Danmark! — när skall Sverige hinna så långt? Du har då icke kunnat undgå att finna, att så förträfflig den Schlyterska behandlingen nästan i allt är, så har han likväl misstagit sig i flere punkter. Så har han alldeles missförstått ändelsen -ur, t. ex. uti ord som kirkiur, bandur, gatur, kristnur, messur, m. fl., hvilka han än tager för gen. sing., än för dat. eller acc. sg., hvaraf han ock förledts till den orimliga uppgiften, att præp. til, utom gen., äfven styr dat. och acc., då til likväl aldrig styr annat än genit. Han anser derföre också att prep. millan kan styra acc., förledd af meningen: þar sum þaun mytas millan stumbla ok star-þufur (k. 25. § 2.), i det han anser stumbla - - - þufur för acc. pl., då likväl stumbla är gen. sg. af stumbli (Gotl. stumbli), m., och þufur, gen. sg. af þufa, f.; men se, båda ordens acc. pl. är lika med gen. sg., och det har narrat honom. Likaså har han i hela lagen icke funnit någon gen. sg. fem. till pron. þann, þaun, þet, ehuru den finnes i k. 13. pr.: til þeiri kirkiur, hvilket han uppställer som dat. på detta ställe. þairi är visserligen dat. sg. f., men här är det ett uppenbart skriffel för þairir, hvilket bestyrkes af varianten teirir i den yngre codex, utom det att detta pronomen icke kan hafva haft någon annan form för gen. sg. f., jfr. annir = Isl. einnar, annarir = Isl. annarar. Hans förmodade inf. siaunka, skall naturligtvis vara sinqva (l. sinka?), jf. stinqua, och hans inf. singia (hvarföre icke likaledes siaunga?!) bör vara singva eller singa. Fel är det ock när han tror, att formen oyri, dat., acc., penningöre, är felskrifvet för oyra. — Jag glömde på andra sidan att tillägga, att Schlyters misstag på gen. sg. f. på -ur, beror på hans ensidiga Nordiska språkkunskap och att han icke känner, att Got. har denna kasus på -ons, och således alldeles lika med nom. & acc. pl., t. ex. s. 61Got. qvinons, qvinons, qvinons, Isl. konu, konur, konur, men Gotl. Lag. kunur, kunur, kunur. Detta kunde vara en ganska god lärdom för Hrr Isländingar! Denna gen. sg. på -ur förekommer dessutom några få gånger på Svenska runstenar, t. ex. kunur, konas (Liljegr. Runurkund. No. 871), kirkiur, kyrkas (Lilj. 2012), och i qvinnonamnen Runur, Runas (L. 1054), och Ikur, Ingas (L. 71 & 2011). Denna fornändelse är alltså bevisligen Svensk och har troligen äfven varit Norsk och Isländsk. — Jag har tänkt mig att någon gång i framtiden rent philologisk¶t¶ behandla Gutniskan (Forngotländskan), d. v. s. Guta-lag, Guta-sagan och Gotlands runstensspråk under ett, samt med stadigt afseende på Ny-Gotländskan. — Det fröjdar mig öfver måttan, att Du gifvit oss Din Fornnordiska Litteratur-historia, som jag af tidningarna sett har utkommit. Hela Norden blifver tacksam för denna gåfva! ¹ — Om kulturens gång från Sverige till Norge (hvilken riktning äfven jag tror på) — kan jag, ty värr, intet upplysa. Likväl synes det mig säkert, att vägen icke kan hafva varit: Uppland, Helsingland, Medelpad, Jämtland, Thronnhem; ej håller: Uppl., Vestmanland, Dalarne, Oster-Dalen (i Norge). Derefter återstå ej mer än två andra vägar: Uppl., Vestmani., Värmland, Kongsvinger och vidare s. 62upp efter Glommens floddal och öfver Dovre, den andra vore: Vestergötland, Viken m. rn. Men då man genom denna sista kommer alldeles ifrån Svearne och Odins-kulten, tycker jag, att vägen öfver Värmland och långs Glommen blir den antagligaste, och härmed stämma äfven språkförhållanderna bäst öfver ens! — ty på alla andra vägar träffar man på språng i dialekterna, men här på en jämn kontinuitet, åtminstone på den jämnaste. Denna väg är också den mest lättföra af alla mellan Sverige och Norge, i det att intet enda berg finnes mellan Carlstad i Värmland och Kongsvinger i Norge, allt är en jämn högslätt. Jag reste just denna väg från Norge.